

Ilze Knoka

Saulcerītes Vieses personība muzejā

1995. g. 19. aprīlī S. Viese savā dienasgrāmatā raksta: „Cik žēl, ka pazudusi muzeja direkcijas protokolu grāmata, tad jau varētu daudz ko restaurēt precīzi un daudz ko atcerēties.”¹ Viese strādāja Rakstniecības un mūzikas muzejā (toreiz Raiņa Literatūras un mākslas vēstures muzejā) no 1955. (1954?) līdz 1973. gadam, un uz šī perioda pirmo pusi attiecināmo protokolu grāmatu tiešām nav izdevies redzēt, taču muzeja arhīvā ir Direkcijas sēžu protokolu un lēmumu grāmata, kas aptver laika posmu no 1968. gada 19. janvāra līdz 1973. g. 23. aprīlim, tātad 130 lapu parakstītas informācijas.

Kopš 1958.gada Viese pildīja muzeja galvenā fondu glabātāja amatu, vienlaikus pildīdama direkcijas sekretāra / zinātniskā sekretāra pienākumus un ir rakstījusi protokolus gandrīz visām šai sējumā fiksētājām direkcijas sanāksmēm. Kā vēsturiskas informācijas avotiem šādiem sanāksmju protokoliem ir savas īpatnības, jo dzīvu sarunu, īpaši, ja tā pāriet aktīvākā diskusijā vai strīdā, pierakstīt var dažādi. Tas, ka lielāko daļu Kalpiņa direkcijas sanāksmju pierakstījusi Viese, visticamākais, ir ietekmējis konkrēto pieraksta redakciju, kas par sēdēs spriesto nonācis līdz mums. No vienas puses, ir zināms pamats pieņemumam, ka paša runāto protokolētājs pieraksta atbilstošāk savai oriģinālajai domai, jo no citu teiktā viņš ar vislielāko rūpību var pierakstīt tikai savā izpratnē interpretētus vārdus. No otras puses, tam, kurš raksta protokolu, ir mazāk laika pašam piedalīties sarunā, jo jāpaspēj pierakstīt, ko runā pārējie.

Iespējams, arī tāpēc Viese nekādi nav uzskatāma par aktīvāko runātāju. Jebšu ieņemamā amata dēļ būtu pilnīgi saprotama daudz aktīvāka dalība sarunās, jo, ja neskaita regulāras piezīmes par darba disciplīnas pārkāpumiem, Kalpiņa direkcija apspriež faktiski tikai 2 tēmas: krājuma komplektācijas un apstrādes jautājumus un ekspozīciju plānus. Pirmā no šīm tēmām vistiešākā veidā attiecas uz galveno fondu glabātāju, bet Vieses dalība parasti ir visai strupa: vai nu tāpēc, ka tika pildīti protokolētājas pienākumi, vai arī galveno runāšanu veica direktors. Ar visu lakonismu Viese tomēr salīdzinoši garāk izsakās par jaunajām ekspozīcijām un krājuma materiālu izvēli un izvietojumu tajās.

Cik var nojaust no publicēto dienasgrāmatu konteksta, grāvrāča darbs ir apzīmējums, ko 1967. g. 15. aprīlī² Viese attiecina tieši uz krājuma glabāšanas sistēmas veidošanas darbu. Jau daudz vēlāk – 1989. g. 25. decembrī Viese raksta, ka tagad tikai viņa vairs atceras, kā šī sistēma savulaik veidojusies.³ Tiesa, direkciju protokolu grāmatā atrodams 1968. gada 22. oktobra lēmums *Par muzeju fondu kartotēkas iekārtošanas*

¹ Saulcerītes Vieses mūža audi. – R., 2008. – 150.lpp.

² Turpat – 52.lpp.

³ Turpat – 130.lpp.

un pilnveidošanas principiem, tai skaitā arī *RLMVM fondu kataloga kārtojuma principi*, kas nosauc tos krājuma klasifikācijas principus, kas joprojām muzejā tiek lietoti un ko izmantojis katrs, kas mūsu Lasītavā kādreiz strādājis. Lēmumā Viesei uzdots sarakstīt īsu inventarizēšanas instrukciju, izmantojot jau iepriekš notikušā seminārā izteiktos norādījumus un izdalīt pa eksemplāram katrai nodaļai.⁴ Ja par šo principu izveidi kādreiz ir notikušas diskusijas direkcijā, tad tās vai nu palikušas ārpus protokola, vai arī notikušas pazudušās protokolu grāmatas ietvaros. 1969. g. 11. februāra direkcijā tiek īpaši norādīts, ka, pieprasot fondos materiālus, jāizmanto krājuma priekšmetiem piešķirtie inventarizācijas numuri un šifri, resp., ir ieviesta visaptveroša topogrāfijas sistēma, kuru pašiem muzeja darbiniekiem ne uzreiz veicas ievērot⁵.

Ar krājuma jeb toreizējā terminoloģijā fondu darbu saistītās diskusijas mūsu rīcībā esošās protokolu grāmatas aptvertajā periodā visaktīvāk notiek 1969. gada pavasarī. Apspriestie jautājumi bijuši pietiekami svarīgi, lai tiktu taisīti atsevišķi lēmumi. Visvairāk iezīmējas divi jautājumi: 1) t.s. apstrādes normas un 2) iegūtā krājuma kvalitāte. Jau minētajā februāra sanāsmē direkcijas locekļi, resp., arī Viese, postulē jauniegūto materiālu inventarizāciju par galveno darba uzdevumu: „Kamēr neesam pārcēlušies uz jaunām telpām, jācenšas pabeigt inventarizācija un pārējie darbi jāliek pie malas.” Šī nav vienīgā reize, kad direkcijas izteiktajā viedoklī dominē ideja, ka vispār ir iespējams tāds brīdis, kad viss iegūtais ir apstrādāts. Ņemot vērā gan to, ka RLMVM ir pēc savas būtības atvērts krājums, jo, kamēr turpinās Latvijas literatūra, turpinās jaunieguvumu pieplūdums; gan to, ka Kalpiņa muzejam piemita izteikta tendence tematiski paplašināt komplektēšanas aploku, doma, ka, palielinot apstrādes darba intensitāti, ir iespējams sasniegt tādu stāvokli, ka viss muzejā ienākušais ir apstrādāts, ir visādā ziņā iluzora. Taču, tā kā šāda nostāja saglabājās visu šīs protokolu grāmatas aptverto periodu (un ne tikai), tad muzeja darbinieki un īpaši vadošais personāls sevi ir nolēmis nebeidzamām satraukuma pilnām, lai neteiktu, ka savstarpējas neapmierinātības caurstrāvotām sēdēm.

1969. gada 15. aprīlī un 22. maijā notiek divas salīdzinoši izvērstas sarunas par šīm tēmām. Garāks citāts, lai saprastu diskusijas kontekstu: „T. Gintere: Fondu glabātājai aktīvāk jāseko, ko vajaga un nevajaga inventarizēt. L. Lūsēna domā, ka nevajadzētu paredzēt 1000 un 2000 materiālu inventarizēšanu gadā, jo tas arī veicina nederīgu materiālu ieplūšanu. I. Salma: Jāparedz kartotēkas uzlabošana paralēli visiem citiem darbiem. V. Kalpiņš norāda, ka paredzētās normas atbilst Maskavas u.c. muzeju normām. (..) Mūsu galvenie uzdevumi: 1) inventarizēt, nodot sabiedrībai savākt; 2) apkalpot ekspozīcijas. Visu pārējo darīt pēc tam, kad šie divi uzdevumi ir izpildīti. Uz šo uzdevumu rēķina nedrīkst darīt citus. Iepriekšējā gadā iegūtie materiāli jāapgūst ne vēlāk par nākošā gada 1. ceturksni.⁶” Interesanti, ka, jebšu visa direkcijas sēde veltīta

⁴ RLMVM Direkcijas sēžu protokolu un lēmumu grāmata 1968 – 1973. – 25.lp.

⁵ Turpat – 34.lp.

⁶ Turpat – 35.lp.

krājuma darbam, Viese, kas šo sanākumi protokolē, neizsakās vispār. Kaut kādā mērā to var skaidrot ar to, ka, cik spriežams no dokumentiem, tā laika kompetences dalījums materiālu atlasī un apstrādi nodevis nodaļās strādājošo zinātnisko līdzstrādnieku un direktora vietnieka zinātniskajā darbā pārziņā. Tomēr tieši pie viņas darba kvalitātes apelē Gintere (citos rakstītos un mutiskos avotos aprakstīta kā Vieses pretiniece iestādes iekšējās attiecībās), bet Viese uz to nekādi nereaģē, vismaz tiktāl, cik par to liecina protokols.

Kā redzams no citētā, fondu darbu visai nelabvēlīgi ietekmē pārāk tieši izprastā uzdotā jaunieguvumu apstrādes norma, kas ved pie pašmērķīgiem kolekcijas papildinājumiem. Pēc direkcijas taisītais lēmums mēģina šo situāciju labot, skaidrojot, ka „vākšanas-apstrādes norma 1000 vienību darbiniekam gadā (Literatūras nodaļā) un 2000 vienību darbiniekam gadā (Mākslas nodaļā) ir orientējoša, kuru: a) nāksies pārsniegt, ja atsevišķā fondā vai muzejā kopumā pēkšņi ienāks ļoti daudz materiālu un b) kuras neizpildīšana (ja materiāla ienācis maz) jākompensē ar konkrētiem rezultātiem atskaitēs par citu galveno darbu izpildi”.

Tajā pašā lēmumā teikts, ka „turpmāk ik mēneša atskaiti par iegūtajiem materiāliem direktora vietniekam zinātniskajā darbā sniedz galvenā fondu glabātāja. (...) Noteikt, ka muzejs iegūst tikai tādus materiālus, ko pašus par sevi ir iespējams eksponēt vai publicēt.” Šajā teikumā apskaužami īsi ir formulēta krājuma papildināšanas politika, kas laikam gan nekad nav tikusi īstenota, par ko liecina šobrīd mūsu rīcībā esošais krājums.

Kādu mēnesi vēlāk, 22. maijā, notiek nākamā direkcijas sēde, kurā apspriesta joprojām tā pati situācija, resp., vākuma kvalitāte. Šajā reizē Viese izsakās: „Dažreiz tiek savākti nebūtiski materiāli, mašīnraksti, kas identiski ar publikācijām.”⁷ Un tiek taisīts direkcijas lēmums Nr. 5, kurā ir šāds teksts: „Fondos ienāk samērā daudz lieka, vai arī zemās kvalitātes dēļ, nelietoājama materiāla. (...) Trūkst pārdomātas kontroles sistēmas, kas mazvērtīgiem vai nepietiekami apstrādātiem materiāliem slēgtu ceļu uz fondu glabātuvēm. (...)Vēlreiz atgādināt visiem zinātniskajiem darbiniekiem, ka materiālu pirmapstrāde (iešifrēšanu ieskaitot) ir atbildīgs zinātniski pētniecisks darbs, kuru veicot pirmām kārtām teicami jāpārziņā mūsu pārziņā nodotie fondi. (...) Iepirkt tikai tādus materiālus, kas paši par sevi var tikt izstādīti vai publicēti un kas ne mazākā mērā nedublē jau esošos vai nule iepirkto materiālus.”⁸ Kā redzams, uz krājuma darbu attiecināmie lēmumi, visticamākais, izsaka arī Vieses viedokli, pat ja tas nav protokolos kā atsevišķas replikas fiksēts.

Liekas loģiski, ka Viese varētu veicināt šādu ļoti striktu komplektēšanas politiku un attiecīgi izpratni par priekšmetu muzejisko vērtību, par vienīgo pamatojumu izvirzot eksponēšanas un publikācijas potenciālu. Balstoties tikai citētajā tekstā, mēs varētu pieņemt, ka Viese un viņas domubiedri kategoriski izvirzījuši priekšplānā priekšmeta

⁷ Turpat – 41.lp.

⁸ Turpat – 48.lp.

vizuālo pievilcību, simbolisko potenciālu jeb spēju tikt izmantotam kā asociatīvam mājienam uz kaut ko citu ārpus sevis. Vai arī, ja kas tāds priekšmetam nepiemīt, to iespējams izmantot publikācijai, t.i., iepriekš npublicēti teksti, manuskripti un korespondence varētu būt pirmā izvēle.

Šajā kontekstā interesantas ir visai garās pasāžas Vieses autobiogrāfiskajā stāstījumā (tā tas nosaukts grāmatas sastādītāja ievadā) *Kā lai izstāsta biogrāfiju?*. Slavēdama Aspaziju un Raini par viņu atstāto bagātīgo literāriju kopumu, Viese atsaucas uz Raiņa savulaik Aspazijai piekodināto „Neko, Iniņ, neaizmet projām, nevienu papīrīti. Tas viss mums noderēs Nākotnes cilvēkam.” Un tālāk turpina jau saviem vārdiem un pateicas par to, ka abi dzejnieki glabājuši ne tikai manuskriptus ar visiem melnrakstiem un ieceru uzmetumiem, bet arī dienasgrāmatas, fotoattēlus, draugu, paziņu un ienaidnieku vēstules, avīžu izgriezumus, īres rēķinus un čekus par pirkumiem.⁹ Skrupulozais Aspazijas un Raiņa arhīva izpētes darbs ir Vieses zelta devums un ir pamatā viņas piezīmēs atrodamajam izteikumam par muzeja krājumu kā Klondaiku pētniekam. Ja abi autori būtu saglabājuši vēl vairāk savas ikdienas gaitu raksturojošo materiālu jeb muzeoloģijā tā dēvēto efemēro priekšmetu¹⁰, lasītāji droši vien būtu ieguvuši vēl kādu precīzi detalizētu ainu vienā vai otrā Vieses monogrāfijā. Nenoliedzami, nav tāda priekšmeta, dokumenta, raksta gala, no kura zinošs un ieinteresēts pētnieks nevarētu atvasināt kādu nozīmīgu detaļu kopainai. Tomēr te ir zināma pretruna starp Vieses kā biogrāfijas pētnieces vajadzību un pieeju vēstures materiālam un to krājuma papildināšanas postulātu, ko viņa sešdesmito gadu pašās beigās ieprotolējusi RLMVM. Lai cik veselīga no muzeoloģijas viedokļa ir 1969. gada pavasarī lēmuma formā izteiktā krājuma komplektēšanas politika, tā nekad tādā veidā nav tikusi īstenota. Gluži pretēji, muzejā uz ilgiem laikiem un stabili ir iedzīvojies princips uzņemt krājumā visu, ko par savās mājās paturamu uzskatījis kolekcijas autors.

Kā jau teikts, otra sešdesmito septiņdesmito gadu mijas direkcijās bieži un plaši apspriestā tēma ir muzeja veidotās ekspozīcijas. Viese pati ir vairākkārt uzsvērusi, ka viņas priekšstatu par muzeju visjaudīgāk ir iespaidojis bērnībā vairākkārt apmeklētais Jēkabpils vēstures muzejs. Kā rakstīts Jēkabpils muzeja vēsturē, 1919. gadā „Jēkabpils ģimnāzijā Arnolds Štokmanis organizē Dzimtenes senatnes pētīšanas pulciņu. No diviem simtiem ģimnāzistu gandrīz puse audzēkņu piedalās pulciņa darbā. Katrs stiepj uz skolu, ko nu var. Ģimnāzisti sacenšas, kas vairāk ko dos. Daudzi atnes vērtīgus rokrakstus, retas grāmatas, dokumentus vēl no klaušu laikiem. Skolēni paši gatavo vēsturisku piļu, piramīdu u.c. modeļus no ģipša, smilšu līmes

⁹ Saulcerītes Vieses mūža audi. – R., 2008. – 35.lpp.

¹⁰ Par efemeru (*ephemeron*) priekšmetu pieņemts dēvēt tādus rakstītus vai drukātus materiālus, kas pēc savas utilitārās funkcijas nav domāti ilgstošai lietošanai, bieži – vienreiz lietojamus priekšmetus, piem., biļetes, apsveikuma kartes, dažādus iesaiņojamos materiālus, reklāmas materiālus, katalogus utt.

masas un krāso oriģinālam atbilstoši. 1920.g. vasarā jau var skatīties, ka mūsu senči dzīvojuši sirmā pagātnē”.¹¹ Savukārt Viese atmiņās apraksta, kā Štokmaņa muzeja ietekmē izveidojusi pati savu muzeju: „Tur saradās viss, kas mājās likās sens – sākot ar cara laika rubļiem, no skatuves pievāktiem finiera vairogiem un beidzot ar dīvainiem akmeņiem Aiviekstes pakrācēs.”¹² Gan pilsētas, gan mājas muzeja apraksts cieši tuvs vēsturiskajam muzeju vectētiņam kuriozitāšu kabinetam, citiem vārdiem, skaidrai izjūtai, ka eksponēšanas cienīgs ir tāds priekšmets, kas ar savu izcelsmi un ārieni ir skatītāja acij pievilcīgs un līdz ar to sirdij tīkams. Pārsteigums un bijība, ko nesamaitātam cilvēkam rada par viņu stipri vecākas, senākas, turklāt vizuāli krāšņas lietas, ir šādas eksponēšanas metodes dzinējspēks.

Daudzajos ekspozīciju izveides un darbināšanas jautājumiem veltītajās direktijās Viese izsakās daudz apjomīgāk nekā iepriekš citētajās sarunās par krātuves jautājumiem. Starp šiem ir arī vienīgais protokols, kur L. Volkovas veiktais pieraksts saglabājis kāda emocionālāka izpauduma faktu. 1971. gada 22. novembrī tiek apspriesta pastāvīgā ekspozīcija, tai skaitā Raiņa un Aspazijas stendi. Tur daudz diskusiju par platības nepietiekamību, par to, kurā zālē kura autora stends atradīsies. Direktora vietnieks zinātniskajā darbā I. Laukgals visa cita starpā saka: „Raini neiespējami dabūt atpakaļ tai zālē [pie 1905. g. tēmas]. Aspazija jāpārtaisa, tad varēs ielikt akcentu par Raini.”¹³ Uz ko Viese savukārt: „Kādas ir pretenzijas pret Aspazijas stendu? Par katru materiālu ir ko stāstīt.” Šī diskusija protokolā turpināta netiek, bet saprotams, ka tā nu bij tēma, kurā Vieses viscaur protokolētais mierīgums liekas iztraucēts (nav arī mazsvarīgi, ka šo sēdi protokolējis cits cilvēks).

Visi Vieses izteikumi par kolēģu veidotajām ekspozīcijām aptver vienas un tās pašas tēmas, visai skaidri aprādot, kuri aspekti viņai likušies ekspozīciju darbā svarīgi. Vispirms jau eksponāta svars un kvalitāte. Kā jau krājuma glabātāja Viese atbildīga par krājuma priekšmetu fizisko labklājību, par saglabātību, tāpēc loģiski, ka, piem., Skrīveru ekspozīcijas apspriešanā (1969. g. 20. maijs) viņa iebilst pret oriģinālu eksponēšanu: tie piestiprināti neatbilstoši drošības normām – aiz celofāna papīra, nav pat nodrošināti ar stiklu. Taču oriģinālu nomaiņai ar kvalitatīvu kopiju turpat tiek piesaukts arī otrs arguments: „Kādās 5 vietās nav nekādas vajadzības izstādīt oriģinālos visu manuskriptu, jo demonstrēti tikai rokraksta vāki. „Zaļās zemes” dramatisējumam un „Peldētājai Zuzannai” tie ir ļoti neizteiksmīgi. Nav arī pasniegti kā retumi.”¹⁴ Uzmanība pievēršama abiem izceltajiem kritērijiem: vai priekšmets ir gana pievilcīgs, turklāt tas var izrietēt gan no paša priekšmeta objektīvās iedabas, gan arī no eksponēšanas veida, tādejādi vai nu izceļot tā īpašo statusu, unikalitāti, vai ne.

¹¹ Projekts *Latvijas ļaudis*, http://gramata21.vip.lv/users/stokmanis_bruno?language=ru, 2013-03-20

¹² Saulcerītes Vieses mūža audi. – R., 2008. – 21.lpp.

¹³ RLMVM Direktijas sēžu protokolu un lēmumu grāmata 1968 – 1973. – 86.lp.

¹⁴ Turpat – 40.lp.

Par oriģinālu svaru direkcijās vispār tiek daudz runāts, jo ir pieejamas kopiju izveides tehnoloģijas, ir iespējas izvēlēties, kāda izmēra kopiju veidot – šajā periodā veidojas pamati tam, ko vēl pirms kāda laika mūsu muzejā pazina kā Pussara izmēru, tas ir, ievērojami izlielināti attēli. Vienā šādā sarunā (1970.g. 14.decembris) Viese saka: „Emocionāli iedarbīgāks ir tuvāks oriģinālam. Muzejā jādod tas, ko citur nevar redzēt. Nav pareizi izlikt gleznas, kam ar rakstnieku nav tieša sakara.”¹⁵

Eksponāta emocionālais iedarbīgums Vieses izteikumu kontekstā summējas no 1) sekošanas sensorai loģikai: priekšmeti jeb piemiņas lietas liekamas ekspozīcijas uzmanības centrā, savukārt citāti no dažādiem tekstiem liekami magnetofona ierakstos, nevis apjomīgās izdrukās; 2) sekošanas asociatīvai loģikai, jo Viese vairākārt iebilst pret tādu gleznu iekļaušanu ekspozīcijā, kam nav tieša sakara ar attiecīgo autoru. Te var runāt arī par auras ticību – ar konkrēto autoru nesaistīta mākslas darba ekspozīcija aiz tīri dekoratīviem nolūkiem būtu pretrunā ar Kalpiņa muzejā augstā godā turētajiem memorialitātes principiem.¹⁶ Savā dienasgrāmatā (1978. g. 14. aprīlis) Viese raksta: „Atceros, kādreiz muzejā skolotāji iebilda, kad gatavojās izstādīt Andreja Upīša fotoattēlu ar papirosu zobos (ko, starp citu, bija izraudzījies pats rakstnieks), – fui, cik nepedagoģiski! Un tomēr – vai tad, kad stāsta par *Zaļās zemes* tapšanu, stāstījums nebūtu daudz bālāks, ja vitrīnā blakus lielajam manuskriptam neatrastos Upīša kara laikā gatavotais spalvaskāts, spalvu asināmā vilīte un pīpes iemutis ko pats meistarojis un nepārtraukti kūpinājis, romānu rakstīdams?”¹⁷ Citiem vārdiem, telpā un laikā autoram vai konkrētam literāram faktam loģiski, situatīvi un funkcionāli piederīgu īstu priekšmetu kopums, kas nav par katru cenu liekami noteiktās savstarpējās attiecībās un darbojas kā konkrētās personas fiziskas klātbūtnes šķitums. 3) Tai skaitā arī naratīva loģikai, jo kritiskas piezīmes no Vieses izpelnās tie kolēģi, kuru ekskursiju vadītāja teksti nedemonstrē skaidri saliktus akcentus, zaudējot gan retorikas kvalitāti, gan klausītāju līdzpārdzīvojuma uzmanību¹⁸. Protokolu aptvertajā laikā dominēja ekspozīciju organizācija stendos, līdz ar to gida spēja savilkt stendos esošo informāciju loģiskā un vienlaikus dramaturģiskā ziņā pietiekami grodā vēstījumā kļuva noteicoša.

Vienlaikus vērojama Vieses tendence akcentēt filoloģisku pieeju autoram (lielā mērā kā pretstatu tradīcijai izstāstīt autora biogrāfiju). Piemēram, 1969. g. 25. novembrī apspriežot latviešu literatūras izstādi, Viese izsaka kritisku piezīmi: „Tekstā nav tās sistēmas, kādu prasījām: estētisko uzskatu analīze, svaigākā darba analīze, daiļrades

¹⁵ Turpat – 74.lp.

¹⁶ Turpat - 76.lp. 1971.g. 6.janvārī tiek apspriesti vairāki pirmspadomju literatūras izstādes scenārija varianti, un Viesei šķiet nepieņemams ierosinājums Raiņa stenda centrā likt speciāli izstādes vajadzībām veidotu misiņa kalumu.

¹⁷ Saulcerītes Vieses mūža audi. – R., 2008. – 75.lpp.

¹⁸ Turpat - 122.lp. 1973. 12.janvārī tiek vērtēta G. Lejnieceks ekskursija par stendu „L. Laicēns”: „Pašreiz stāstījums bāls. Maz izmantota ekspozīcija. Stāstījumā nav akcentu, pietiktu ar daudz īsāku stāstījumu, tikai tam jābūt spilgtākam.”

laboratorijas atklāsme. Priekšmeti gan nosaukti, bet nav analizēti.”¹⁹ Akcents uz literatūras procesu ekspozīcijā ir jo īpaši loģisks Pils laukuma ekspozīcijas telpās, kas nav memoriāla vide. Tas ir arī laikmetīgi nozīmīgs, jo pārliedz uzsvaru no autora dzīvesstāsta pareizības uz viņa/viņas pārstāvēto mākslas un estētisko principu jomu. Tomēr maz ir domājami tādi gadījumi, kad vēlme pēc priekšmetiski bagātīgas ekspozīcijas un jaunākā izdotā darba analīze sakrīt loģiskā un pašsaprotamā veidā. Literatūras procesam ir daudz mazāk priekšmetisku apliecinājumu nekā personas biogrāfijai. Kaut kādā mērā tas jūtams arī Vieses darbībā: kā RLMVM darbiniece un daudzu ārpus tā struktūras esošu muzeju atbalstītāja Viese augstu vērtēja krājuma priekšmetu, īpaši tā priekšmetiskajā veidolā, apzinoties tā pievilcību auditorijas acīs. Savukārt savos pētījumos, fundamentālajās monogrāfijās Viese neizmanto savu ciešo kontaktu ar muzejos glabāto materiālās kultūras priekšmetu kopumu, izmantojama galvenokārt krājuma dokumentāro daļu, kas dod precīzus faktus un cēloņsakarību skaidrojuma iespējas. Protams, to lielā mērā var uzskatīt arī par literatūras muzeja īpatnību vispār, bet tā ir arī Vieses izmantotās pieejas un viņas iestādītās tradīcijas īpatnība muzejā – starp filoloģisku un muzeoloģisku pētniecību izvēloties pirmo.

---

¹⁹ Turpat – 56.lp.